

NALEŻNOŚĆ POCZTOWA OPŁACONA RYCZAŁTEM. CENA NUMERU 60 GROSZY

SAMORZĄD

TYGODNIK

POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU
TERYTORJALNEGO

Rok XXI.

Warszawa, 6 sierpnia 1939 r.

nr 32

TREŚĆ NUMERU

Z. Wojciechowska. — Przyczyny wyodrębniania zadań samorządu w zakresie oświaty i kultury.

Fr. Sajdak. — Objazdowe kino oświatowe w powiecie święciańskim.

Co piszą inni:

A. — „Ku ożywieniu działalności gromad wiejskich“.

Sprawy bieżące.

Wiadomości gospodarcze.

Poradnik samorządowy.

**WYDZIAŁ POWIATOWY W WĄGROWCU
(WOJ. POZNAŃSKIE)**

ogłasza

KONKURS

na stanowisko sekretarza Wydziału Powiatowego.

Od kandydata wymagane są następujące kwalifikacje: 1) wykształcenie wyższe (prawnicze lub prawno - ekonomiczne), a co najmniej wykształcenie średnie, 2) co najmniej 5-letnia praktyka samorządowa, 3) obywatelstwo i narodowość polska, 4) nieprzekroczony 40 rok życia.

Uposażenie według VIII — VII grupy uposażenia funkcjonariuszów samorządowych zależnie od osobistych kwalifikacji, lat służby i umowy.

Podania z życiorysem i odpisami dokumentów osobistych oraz świadectwem zdrowia i dowodem, regulującym stosunek do służby wojskowej, kierować należy do Wydziału Powiatowego w terminie do 20 sierpnia 1939 r.

Podania nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego

(—) *Ed. Zenktelek*
Starosta Powiatowy.

WYDZIAŁ POWIATOWY W RYPINIE

ogłasza

KONKURS

na stanowisko rzeczoznawcy budowlanego z uposażeniem wg VI grupy płac pracowników samorządowych:

Wymagane warunki:

- 1) obywatelstwo polskie,
- 2) dyplom architekta,
- 3) praktyka zawodowa w charakterze rzeczoznawcy i gruntowna znajomość przepisów budowlanych.

Posada do objęcia od zaraz.

Podanie wraz z odpisami świadectw i życiorysem oraz powołaniem się na referencję należy wnieść do Wydziału Powiatowego w Ryplinie do dnia 10 sierpnia 1939 roku.

Podania nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego

Starosta Powiatowy
(—) *A. Wojciechowski*

TOWARZYSTWO ZAKŁADÓW ŻYRARDOWSKICH S. A.

ZARZĄD W WARSZAWIE UL. TR AUGUTTA 8

ADRES TELEGRAFICZNY „GIRARD”

TELEFONY 685-84, 643-10, 673-00

poleca najlepsze i najtrwalsze tkaniny LNIANE i BAWELNIANE, dostarcza wszelkie artykuły dla szpitali i sanatoriów, bieliznę pościelową, stołową i artykuły kąpielowe, drelichy na ubrania, gazę lnianą, płótna oponowe surowe i impregnowane, żaglowe i opakunkowe oraz wiele innych artykułów, które nabyć można w składach fabrycznych

w Warszawie — Traugutta 8, w Poznaniu — Stary Rynek 51, w Krakowie — Mikołajska 6, we Lwowie — Kopernika 4, w Łodzi — Piotrkowska 151, w Wilnie — Niemiecka 35

ORAZ WE WSZYSTKICH WIĘKSZYCH SKLEPACH WŁÓKIENNICZYCH.

czas. 13458/21/32

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

<p>PRENUMERATA KWARTALNA 7.50 ZŁOTYCH.</p> <p>OD 6 EGZEMPLARZY 6.25 ZŁ. NUMER POJEDYNCZY 60 GROSZY.</p> <p>KONTO CZEKOWE w P. K. O. 52.020 Nr KONTA ROZRACHUNKOWEGO W URZ. P.-T. WARSZAWA I — 276.</p>	<p>REDAKCJA I ADMINISTRACJA: WARSZAWA 1, MARSZAŁKOWSKA 81a</p> <p>REDAKCJI 8.79-77. ADMINISTRACJI 9.61-92.</p> <p>— Redakcja rękopisów nadesłanych nie zwraca.</p>	<p>Ceny ogłoszeń: Strona w tekście: 350 zł., 1/2 — str. 175 zł., 1/4 str. 87 zł 50 gr. Poza tekstem za str. 250 zł., — 1/2 str. 125 zł., 1/4 str. 62 zł. 50 gr.</p> <p>Publikacje bilansów o 50% drożej. Ogłoszenia Instytucji komunalnych (dostarczone bezpośrednio do Administracji) za str. 120 zł., 1/2 str. 60 zł., — 1/4 str. 30 zł.</p>
--	--	--

Redaktor — Franciszek Branny

ROK XXI. WARSZAWA, 6 SIERPNIĄ 1939 r. nr 32

TREŚĆ nr 32. Przyczyny wyodrębniania zadań samorządu w zakresie oświaty i kultury — Z. Wojciechowska. Objazdowe kino oświatowe w powiecie święciańskim — Fr. Sajdak. Co piszą inni: „Ku ożywieniu działalności gromad wiejskich“ — A. Sprawy bieżące. Wiadomości gospodarcze. Poradnik.

Przyczyny wyodrębniania zadań samorządu w zakresie oświaty i kultury

(Artykuł dyskusyjny).

W Nr. 25 „Samorządu“ p. Stanisław Zakrzewski zwraca uwagę na ciekawe, a coraz powszechniej w gospodarce samorządowej obserwowane zjawisko wyodrębniania pewnych zadań z ogólnego zespołu zadań zleconych samorządom. Równocześnie wydzielą się określoną ilość środków z ogólnych funduszy samorządowych oraz tworzy się do administrowania tych zadań, specjalny „fachowy“ aparat, pozostający poza zasięgiem normalnych organów wykonawczych związków samorządowych. Ta parcelacja zadań i środków samorządu terytorialnego jest, zdaniem autora, przejawem braku zaufania do aktywności i solidności finansowej związków samorządowych i zjawiskiem, świadczącym o niezrozumieniu istotnej treści samorządu w ramach ustroju naszego Państwa.

Zgadzam się całkowicie z autorem, że tworzenie najrozmaitszych powiatowych „funduszy zdrowotnych“, „funduszy budowy szkół“, czy komitetów z zakresu opieki społecznej, wydatnie i przymusowo zasilanych z kas samorządowych, jest w zasadzie zjawiskiem ujemnym. Chcę jednak zwrócić uwagę, że omawiane zjawiska — jakkolwiek ujemne — są bardzo symptomatyczne. Świadczą bowiem o pewnym schorzeniu organizmu samorządowego, dla którego w wielu wypadkach stanowią konieczny w obecnej sytuacji ratunek. Bardzo mocne i ostre słowa krytyki, jakie autor rzuca pod adresem zakusów „parcelacyjnych“ mało tutaj pomogą: choroby nie można „skonfiskować“, lecz trzeba znaleźć jej źródło i... wyleczyć.

Zapewne, że w wielu wypadkach tworzenie takich czy innych wyodrębnionych funduszy może być wyrazem jednostronnej, a nierzadko nierozumnej aktywności kierowników resortowych, lecz wobec powszechnego już dzisiaj charakteru omawia-

nych objawów musimy przyczyny ich szukać nieco głębiej.

Parcelacja zadań i środków samorządu terytorialnego przejawia się w dwóch zasadniczych formach: po pierwsze przez wyodrębnianie pewnych kategorii zadań z ogólnego zespołu zadań samorządowych, po drugie przez tworzenie pewnych instytucji, centralizujących w ramach samorządu wyższego stopnia pewne zadania, przerastające de facto zakres obowiązków samorządu stopnia niższego.

Szukając przyczyny owej pierwszej formy parcelacji zadań i środków samorządowych, znajdujemy ją przede wszystkim w dysproporcjach, jakie panują pomiędzy rozmiarami obowiązków, nakładanych na związki samorządowe, a środkami, jakimi samorzady dysponują.

Od wielu już bowiem lat obserwujemy zjawisko obarczania samorządu całym szeregiem zadań, przekraczających jego możliwości. Gdy jakaś dziedzina wymaga na gwałt zainwestowania, gdy trzeba cały kraj pokryć siecią szkół, ośrodków zdrowia czy bibliotek, załatwia się sprawę niezwykle prosto: przez wydanie ustawy, obarczającej samorządy obowiązkiem budowy szkół, zakładania ośrodków i tworzenia sieci bibliotek oświatowych, przy czym nałożeniu nowych obowiązków nie towarzyszy równoczesne zwiększenie źródeł dochodowych samorządu. Co mają począć gminy wiejskie, skoro sprawa budowy sieci szkolnej przekracza ich możliwości finansowe, jak się mają zachować związki samorządowe np. wobec niedawno nałożonego na nich obowiązku rozbudowy ośrodków zdrowia, co wreszcie począć z czekającym ich w niedalekiej przyszłości obowiązkiem zakładania sieci bibliotek oświatowych? Istnieją przecież gotowe „recepty“ na sposób rozwiązywania (a może tylko łatania!) tych wszystkich poważ-

D 405/73/289

nych trudności. Bynajmniej nie było „patentem samorządowym“ rozwiązanie np. sprawy budowy szkół powszechnych na drodze tworzenia specjalnego towarzystwa wyższej użyteczności. Dlaczego więc nie można, na dużo oczywiście mniejszą skalę — stosować takich metod na terenie powiatów? Nawiąsem trzeba tutaj zaznaczyć, że wszystkie te „komitety“ i „fundusze“ mają na pozór tę dobrą stronę, że potrafią wydestać ze społeczeństwa jeszcze jakąś dodatkową sumę pieniędzy, tylko, że zazwyczaj zapominają się o dużych kosztach administracyjnych tych metod zdobywania funduszy. Zapomina się również i o tym, że tę samą, a może i dużo większą, a w każdym razie tańszym kosztem zdobytą sumę można osiągnąć na normalnej drodze podatkowej.

Dysproporcja pomiędzy rozmiarami obowiązków a rozporządzalnymi środkami, będąc główną przyczyną wyodrębniania pewnych kategorii zadań samorządowych w formie specjalnych komitetów czy funduszy, nie wyczerpuje całkowicie sprawy. Obserwowane objawy centralizacji pewnych zadań na szczeblu samorządu wyższego stopnia świadczą również i o tym, że obowiązki, nałożone na samorząd terytorialny nie zostały w sposób właściwy podzielone pomiędzy poszczególne typy samorządu. Szczególnie silnie daje się to zaobserwować w zakresie obowiązków, nałożonych na gminy wiejskie. Obowiązki budowy sieci szkolnej, czy obowiązki z zakresu zdrowia publicznego, przekraczające w wielu wypadkach zarówno możliwości finansowe jak i organizacyjne gmin wiejskich, mieściłyby się zapewne nienajgorzej w ramach odpowiednio rozbudowanej gospodarki powiatowej.

Obserwowane więc objawy parcelacji zadań samorządu terytorialnego nie tyle może mają na celu — jak to podkreśla autor omawianego artykułu — co gruntowną reformę istniejących form samorządu terytorialnego przez tworzenie odrębnych związków celowych, lecz raczej stanowią konieczną — jakkolwiek niezbyt właściwą — korekturę wytworzonej sytuacji.

Wydaje się więc, że choroba, której objawy omawiamy, wymaga leczenia na drodze: *gruntownej reformy finansów samorządowych oraz rewizji sprawy repartycji zadań samorządowych pomiędzy poszczególne typy związków samorządu terytorialnego.*

*

*

*

Przyjrzyjmy się omawianemu zagadnieniu na odcinku zadań samorządu w dziedzinie oświaty i kultury.

Wszystkie związki samorządowe wydały w roku budżetowym 1937/38 na oświatę i kulturę przeszło 100 mil. zł, z czego 70 mil. stanowiły wydatki zwyczajne, a 30 mil. wydatki nadzwyczajne. Wydatki na oświatę i kulturę wynoszą mniej więcej około 13% ogólnej sumy wydatków samorządowych. Można również zaobserwować, że wydatki na ten cel wykazują stały lekki wzrost, stanowiąc w 1936/37 roku sumę około 80 mil. zł, czyli tylko około 11% ogólnej sumy wydatków samorządowych.

Sumy, wydawane na oświatę i kulturę przez poszczególne związki samorządowe, przedstawiają się w sposób następujący: na ogólną sumę 100 mil. zł — gminy wiejskie wydały około 40%, miasta wydzie-

lone — 43%, miasta niewydzielone — 12%, powiatowe związki samorządowe — 3%.

Taki rozkład wydatków odzwierciedla zakres ciężących na poszczególnych typach związków samorządowych obowiązków w dziedzinie oświaty i kultury. Główny ciężar — obowiązek zakładania i utrzymywania publicznych szkół powszechnych — ciąży, jak wiadomo, na gminach. Dlatego też przeszło 97% wydatków na oświatę i kulturę stanowią wydatki gmin, z czego przeszło 70% — to właśnie wydatki na szkoły powszechne. Powiatowe związki samorządowe żadnych obowiązków w zakresie oświaty i kultury nie mają (nie uwzględniamy tutaj obowiązku zakładania i utrzymywania rolniczych szkół ludowych dla tego, że obowiązek ten pokrywany jest w ramach działu popieranie rolnictwa, nie zaś w zakresie wydatków dz. VII i VIII). Wydatki na oświatę i kulturę pow. zw. sam. wynoszą około 3 mil. zł i stanowią zaledwie około 2% budżetów tych związków. Widzimy więc, że punkt ciężkości działalności oświatowo - kulturalnej samorządu terytorialnego spoczywa na gminach wiejskich i miejskich. Taką sytuację wytworzyło obowiązujące ustawodawstwo, potwierdza ją układ wydatków samorządowych.

W ostatnich latach zarysowują się jednak tendencje, mogące świadczyć o konieczności poczynienia w naszkicowanym układzie pewnych przesunięć w kierunku bardziej centralnego rozwiązywania niektórych zagadnień z zakresu oświaty i kultury.

Pierwszym zwiastunem tego rodzaju tendencji było zorganizowanie akcji w zakresie oświaty pozaszkolnej w oparciu o powiatowych instruktorów oświaty pozaszkolnej, którzy, jakkolwiek są w zasadzie reprezentantami centralnych władz oświatowych, pracują w ścisłym kontakcie organizacyjnym i finansowym z samorządowymi związkami powiatowymi.

We wszystkich projektach ustawy bibliotecznej punktem wyjścia były powiatowe centrale biblioteczne, a więc instytucje, oparte o samorząd powiatowy.

W krystalizującej się coraz silniej akcji stypendialnej wyraźnie odczuwa się konieczność większej centralizacji. Dotychczasowe poczynania gmin cechuje brak planowości, nieskoordynowanie, brak racjonalnych wytycznych, bez których cała akcja na dłuższą metę może okazać się chybioną. Jeżeli w niedalekiej przyszłości sprawa ta nie zostanie unormowana, będziemy na pewno świadkami tworzenia się „powiatowych funduszy stypendialnych“ czy „towarzystw“, — pomagających za pieniądze samorządowe uczącej się młodzieży.

Z punktu widzenia wyżej poruszanych zagadnień praca samorządu terytorialnego w zakresie oświaty i kultury wydaje się dziedziną specjalnie ciekawą. Z jednej strony obserwujemy samorzutnie inicjowane w terenie próby tworzenia powiatowych komitetów do rozbudowy szkół powszechnych, z drugiej strony usprawnienie tak ważnych zagadnień oświatowych, jak oświata pozaszkolna, biblioteki oświatowe, czy akcja stypendialna domaga się rozwiązania właśnie w ramach samorządu wyższego stopnia. Objawy te świadczą bez wątpienia o tym, że dotychczasowa repartycja zadań w zakresie oświaty i kultury pomiędzy poszczególne związki samorządowe nie jest właściwą,

Rozwiązywanie istniejących trudności w zakresie oświaty i kultury w ramach specjalnych, celowych związków samorządowych, nie idzie po linii obecnej polityki samorządowej. Oficjalnym wyrazem negatywnego stosunku do rozwiązywania zagadnień oświatowych na tej drodze jest — jak to słusznie zauważa p. Zakrzewski — choćby wydanie ustawy, likwidującej samorząd szkolny.

Jeżeli więc nie chcemy w dziedzinie oświaty i kultury tolerować warunków, sprzyjających wszelkim zakusom parcelacyjnym i wyodrębnianiu pewnych zadań oświatowych z zakresu ogólnych zadań samorządu, musimy dążyć do przesunięcia punktu ciężkości pewnych prac oświatowo - kulturalnych na związki samorządowe wyższego stopnia z równoczesnym odciążeniem gmin wiejskich.

Przesunięcia takie wymagałyby oczywiście odpowiedniego uwzględnienia zagadnień oświatowych w budżetach związków sam. powiatowego. Pociągnie to za sobą konieczność odpowiedniej reformy finansów powiatowych. Nałożenie natomiast na powiatowe związki samorządowe jakichkolwiek obowiązków w zakresie zakładania bibliotek, budowy szkół, czy w zakresie akcji stypendialnej bez równoczesnego wyposażenia ich w odpowiednie środki finansowe bynajmniej nie ułatwi wytworzonej sytuacji — przeciwnie, wydatnie ją skomplikuje.

Proponując przykładowo pewną centralizację zadań w zakresie oświaty i kultury daleka jestem od chęci zmniejszania zakresu działania samorządu gminnego, a więc samorządu, który najbardziej bezpośrednio związany jest z obywatelem. Uważam jednak, że właśnie ze względu na bardziej bezpośredni kontakt samorządu gminnego z miejscową ludnością należałoby przy podziale zadań oświatowo - kulturalnych pomiędzy poszczególne związki samorządowe stosować następujące wytyczne.

Samorząd wyższego stopnia, a więc samorząd powiatowy powinien działać w zakresie zaopatrzenia terenu w odpowiednie urządzenia oświatowo - kulturalne: szkoły, biblioteki, bursy itp. Budowa takich urządzeń wymaga bowiem dużych wkładów, odpowiedniej organizacji pracy, pewnej normalizacji przez wypracowywanie najcelowszych wzorów. Rozwiązywanie tej akcji w skali masowej zapewnia wreszcie najoszczędniejsze wykorzystanie rozporządzalnych środków. Natomiast sprawa utrzymania i jak najwłaściwszego wykorzystywania urządzeń oświatowych powinna być rozwiązana na odcińku samorządu gminnego, a nawet w pewnych wypadkach w ramach zadań gromad wiejskich.

Z. Wojciechowska.

Objazdowe kino oświatowe w powiecie święciańskim

Niektóre powiaty posiadają już oświatowe kina objazdowe, inne natomiast badają i obserwują jego działanie. Zwracają się już to do wydziałów powiatowych, już to do inspektoratów szkolnych z zapytaniami: jak jest zorganizowane eksploataowanie, jakie jest oddziaływanie i jak się przedstawia strona finansowa tej akcji.

Ponieważ powiat święciański prowadzi kino objazdowe od 1.II.1938 r., podam więc wyniki tej akcji, aby w ten sposób wyświetlić to zagadnienie tym powiatom, które mają zamiar zakupić takie kina.

Aparatura składa się z aparatu wąskotaśmowego i głośnika marki „A. E. G. Berlin. Movektor-Super 16“, oraz z agregatora marki „The Simon and Co. N. York. U. S. A.“.

Zakupiono ją u P. A. T. w Warszawie, ul. Królewska 10, wpłacając przy zakupie 955 zł. pozostałe zaś 4 tysiące zł rozłożono na raty: w roku 1938/39 — 2 tys. zł i w roku 1939/40 — 2 tys. zł.

Na agregator trzeba było odrazu zrobić odpowiednią skrzynię, aby się w czasie przewożenia nie niszczył. Aparat i głośnik dostarczyła firma w odpowiednio dostosowanych walizach, zabezpieczających przy przewożeniu od wstrząsów. Ponadto zakupiono osobno bańki na paliwo i smary, zasłony na okna oraz ekran. Koszt tych zakupów wyniósł około 100 zł.

Do przewożenia całego urządzenia wynajęto chłopską furmankę po 5 zł za dniówkę, przy czym furman jest obowiązany pomagać operatorowi.

Operator - fachowiec pobiera miesięcznie 240 zł.

Obowiązany on jest, poza wyświetlaniem i utrzymaniem aparatury w należytym porządku, do sprzedaży biletów, przesyłania zebranych pieniędzy za pośrednictwem P. K. O. do Wydziału Powiatowego, oraz do prowadzenia ewidencji widzów: osobno dzieci i młodzieży szkolnej i osobno dorosłych.

Filmy zamawia Wydział Powiatowy. Trzeba tu nadmienić, że filmów długich jest niewiele na rynku i z tego powodu, aby przedwcześnie nie wykorzystał repertuaru, wynajmuje się je na okres miesięczny, a czasem nawet na dwa miesiące. Na seans dwugodzinny potrzebny jest film długości 2 tys. metrów, dlatego też wynajmuje się zazwyczaj jeden film długi i drugi krótki. Ceny i warunki wynajmu filmów podają wypożyczalnie: P. A. T. w Warszawie, ul. Królewska 10 i Biuro Wynajmu Filmów w Warszawie, ul. Moniuszki 4.

Marszrutę układa sekretarz Wydziału w porozumieniu z instruktorem oświaty pozaszkolnej, biorąc pod uwagę:

a) **miejscowości**, posiadające dogodne lokale, a więc izbę długości 10 m lub taką, gdzie przez drzwi, a latem z poza okna można wyświetlać;

b) **frekwencję** należy podkreślić, że wesele we wsi jest jednak jeszcze większą atrakcją niż kino i wtedy w kinie jest frekwencja mała; staroobrzędowcy i prawosławni w czasie postu do kina nie przychodzą, żydzi zaś nigdy;

c) **odległość punktów od siebie**, gdyż aparatura, będąc delikatną, nie znosi szybkiej jazdy, stąd też

przebieg przebywana dziennie nie może wynosić więcej niż 15 km.

Marszrutę kina i plakaty przesyła Wydział Powiatowy zarządom gmin i miast (gmin jest 14 i miast 3), te zaś podają ją do wiadomości mieszkańców za pośrednictwem plakatów w miastach, a w gminach wiejskich za pośrednictwem sołtysów i plakatów. Ponadto Inspektorat Szkolny podaje marszrutę do wiadomości szkołom za pośrednictwem płatników rejonowych. W czasie zmiany programu kino jest nieczynne przez 2 — 3 dni. Marszruta jest tak obliczona, aby operator i furman mogli przynajmniej co 2 tygodnie wrócić do domu na jednodniowy wypoczynek.

W czasie poboru głównego kino jeździ razem z komisją poborową i daje bezpłatne wyświetlenia poborowym między godziną 15 — 17, wieczorem natomiast wyjeżdża do pobliskich wsi. Okres ten jest deficytowym.

Początkowo ceny biletów wynosiły: 5 gr dzieci i młodzież szkolna, 20 gr dorośli i 50 gr luksusowe. Ponieważ kino dało duży deficyt, podwyższono ceny od 1 stycznia 1939 r.: 10 gr dzieci i młodzież szkolna, 30 gr dorośli i 50 gr luksusowe.

Tablica I daje frekwencję i wpływy w roku 1938/39:

K w a r t a ł	Liczba punktów obsłużonych	Liczba widzów		Dochód brutto zł
		dzieci i młodzież szkolna	dorośli	
Kwiecień, maj, czerwiec	67	6 245	4.886	1.397,30
Lipiec, sierpień, wrzesień	71	6.967	6.579	1.919,15
Październik, listopad i grudzień	61	5 803	5.192	1.507,85
Styczeń, luty, marzec	73	5.651	5.309	2.374,10
R a z e m	272	24.666	21.966	7.198,50

W trzecim kwartale kino było 11 dni nieczynne z powodu remontu prądnicy, która po roku pracy popsuta się, a obecnie cały agregator po 17 miesiącach pracy wymaga gruntownej naprawy. W czwartym

kwartale nastąpiła podwyżka cen biletów i dlatego wpływy znacznie w tym czasie wzrosły.

Dochody i wydatki kina objazdowego w roku budżetowym 1938/39 były następujące:

1) dochody za bilety			7.198,50
2) wydatki:			
a) osobowe:			
pobory operatora	1.800,—		
ubezpieczenia społeczne	153,33		
ryczałt wyjazdowy	1.080,—	3.033,33	
b) rzeczowe:			
rata	2.000,—		
naprawy	317,66		
lokomocja	1.551,—		
napęd	998,42		
filmy	2.391,60		
bilety i afisze	118,50	7.367,18	
razem wydatki			10.400,51

Niedobór w wysokości 1.202,01 zł pokrył Wydział Powiatowy z dotacji na oświatę pozaszkolną.

W okresie sprawozdawczym wyświetlono 13 filmów długich i 15 krótkich.

Filmy, niewzbudzające zainteresowania, za trudne, mają też i złą kasę, gdyż przyjazd kiną uprzedza ustnie podawana wiadomość o filmie: „nadto ciekawy“, „interesujący“, lub „nieciekawy“. Zainteresowanie budzą filmy o „wojnie“ i o „kochaniu“. Popularno - naukowe nie mają jeszcze popytu.

Jaki jest wpływ kina na środowiska wiejskie, trudno w tej chwili dać odpowiedź, można tylko stwierdzić, że kino jest, poza atrakcją, szczególnie dla dzieci, skutecznym środkiem propagandy. Niestety filmów propagandowych, dostosowanych do psychiki ludności wiejskiej, nie ma.

Zachodzi obawa, że obecnie znajdujące się na rynku filmy urobią dzieci i młodzież na kinomanów o typie miejskim, goniących za sensacją i karmelkową czułością.

Fr. Sajdak

Co piszą inni

„Ku ożywieniu działalności gromad wiejskich“

W „Gazecie Administracji“ w Nr 12 zamieszczony został pod powyższym tytułem artykuł Mgr. Stanisława Malanowicza ¹⁾, w którym Autor stwierdza na wstępie, że ogólny osąd dotychczasowej działalności gromad wiejskich jest ujemny i dlatego rodzą się na ten temat różne projekty i wskazania.

1) Artykuł wymieniony jest referatem, wygłoszonym przez Autora na Podkomisji Organizacji Życia Wiejskiego Biura Komitetu do Spraw Kultury Wsi w dn. 16.V.1939 r.

„Źródła niedomagań według ustalonej opinii szukać niewątpliwie należy przede wszystkim w braku dysponowania przez samorząd gromadzki dostatecznymi funduszami. Dostatecznymi w stosunku do postulatów stawianych przed tym samorządem przez opinię publiczną oraz do istotnych potrzeb jakie na wsi polskiej powinny być realizowane“.

Autor uzasadnia powyższą tezę danymi, zaczerpniętymi z obliczeń Głównego Urzędu Statystycznego, który zestawiał wydatki i dochody gromad wiejskich

w 1936/37 r. Z obliczeń tych wynika, że na 41.276 gromad tylko 7.954 prowadzi gospodarkę pieniężną. Najwięcej gromad, prowadzących gospodarkę pieniężną, jest w województwach południowych (4.954) i województwach zachodnich (1.781), w których gromady powstały po 1933 r. z gmin jednowioskowych, posiadających bardzo często własne majątki. W woj. centralnych i wschodnich gmin, posiadających własne majątki, jest minimalna ilość, dlatego mamy tu bardzo mało gromad, prowadzących gospodarkę pieniężną (w woj. centralnych — 619, wschodnich — 923). Również i sumy dochodów i wydatków w gromadach, prowadzących gospodarkę pieniężną, są niewielkie. Wynoszą one w wydatkach łącznie 11.908.000 zł, z czego na wydatki zwyczajne przypada 9.937.000, a na nadzwyczajne 1.971.000 zł; w dochodach sumy te wynoszą łącznie 12.390.000 zł, z czego na dochody zwyczajne przypada 10.603.000, a nadzwyczajne 1.787.000 zł. Oczywiście, że gros tych wydatków i dochodów przypada na województwa południowe (wydatki łącznie — 9.160.000 zł, dochody — 9.397.000 zł), województwa zachodnie mają już niewielką sumę wydatków (1.367.000 i 1.494.000 zł), mniejszą jeszcze woj. centralne (1.174.000 i 1.210.000), i wschodnie (207.000 i 289.000 zł).

Dla ożywienia działalności samorządu gromadzkiego i wzbudzenia większego zainteresowania się

nim ludności wiejskiej, Autor wysuwa następujące wnioski:

„I. Przewidzieć do dyspozycji gromad odpowiednie środki materialne w ramach dzisiejszych możliwości finansowych naszego Państwa.

II. Wskazać zadania o charakterze niejako powszechnym i interesujące ogół mieszkańców gromady, możliwe do wykonania w ramach obecnie obowiązującego ustawodawstwa przy użyciu skromnych środków finansowych.

III. Umożliwić gromadzkim organom stanowiącym stosowanie wobec mieszkańców gromad przymusu w specjalnych przypadkach, gdy zaniechanie względnie realizacja pewnych zamierzeń przyczynić się może do gospodarczego podniesienia wsi poprzez zaspokojenie wspólnych gromadzkich potrzeb.

IV. Spowodować wzmocnienie zainteresowania się władz nadzorczych życiem gromadzkim przez:

a) przeanalizowanie zadań gospodarczych powierzonych gromadom pod kątem ich realizacji przez właściwe organa, tj. rządowe, samorząd terytorialny i gospodarczy oraz organizacje społeczne,

b) ustalenie w obrębie powiatu hierarchii potrzeb gromad,

c) przeszkolenie 30.000 sołtysów i ponad 600.000 radnych gromadzkich.

V. Przeprowadzić rewizję terytorialną gromad, a mianowicie:

a) zmniejszyć obszar gromad do rozmiarów, aby łatwiej można było znaleźć dla jej mieszkańców wspólne zainteresowania.

b) znieść t. zw. enklawy“.

A.

Sprawy bieżące

O NORMACH OPŁAT ZA MIESZKANIA I INNE ŚWIADCZENIA W NATURZE DOSTARCZANE PRZEWODNICZĄCYM WYDZIAŁÓW POWIATOWYCH.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wystosowało w sprawie powyższej do pp. wojewodów i przewodniczących wydziałów powiatowych (na całym obszarze Państwa z wyjątkiem województwa śląskiego) okólnik Nr 31 z dnia 11.VII.1939 r. (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr 18 z 20 lipca 1939, poz. 148) treści następującej:

„I. Doszło do wiadomości Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, że nie wszyscy starostowie powiatowi i ich zastępcy opłacają za dostarczanie im przez powiatowe związki samorządowe mieszkania w naturze czynsze w wysokości zgodnej z obowiązującymi przepisami. Wobec tego Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w uzupełnieniu przepisów pktu 4) okólnika z dnia 26 lutego 1934 r. Nr 29 (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr 5, poz. 51) wyjaśnia, co następuje:

W myśl art. 59 ust. (2) ustawy z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 294) i zgodnie z wyjaśnieniami zawartymi w wyżej powołanych przepisach okólnika Nr 29 z dnia 26 lutego 1934 r. mieszkania w naturze dostarczane starostom i wicestarostom powiatowym przez powiatowe związki samorządowe, czy to w budynkach własnych, czy też w budynkach cudzych, mają charakter mieszkań służbowych w sensie przepisów ust. (4) § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 stycznia 1934 r. o opłatach za mieszkania zajmowane przez funkcjonariuszów pań-

stwowych w budynkach państwowych, przez Skarb Państwa wynajmowanych lub administrowanych (Dz. U. R. P. Nr 10, poz. 82). W konsekwencji do opłat za mieszkania dostarczane starostom i wicestarostom powiatowym przez powiatowe związki samorządowe mają zastosowanie normy opłat za mieszkania służbowe, przepisane w ust. (1) i (2) § 2 wyżej powołanego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 stycznia 1934 r., a zatem:

1) Zasadniczo starostowie i wicestarostowie powiatowi uiszczają za rzeczony mieszkania opłatę w wysokości 15% pobieranego ze Skarbu Państwa uposażenia zasadniczego, zwiększonego o dodatek lokalny, o ile taki im przysługuje.

2) O ileby jednak czynsz, obliczony w sposób podany wyżej pod pktm 1), był wyższy od kwoty, która należałaby się za dane mieszkanie przy zastosowaniu § 3 lub § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 stycznia 1934 r., wówczas opłatę za omawiane mieszkania starostów i wicestarostów powiatowych należy pobierać w wysokości obliczonej według zasad, przewidzianych w tych paragrafach. Przy tym ostatnim obliczeniu powinny być uwzględnione obniżki komornego, wprowadzone dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 listopada 1935 r. w sprawie obniżenia komornego oraz zmiany ustawy o ochronie lokatorów (Dz. U. R. P. Nr 82, poz. 504), które w myśl ustawy z dnia 3 stycznia 1939 r. (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 1) obecnie jeszcze obowiązują.

3) Starostowie i wicestarostowie powiatowi, którzy dostarczane im przez powiatowy związek samorządowy mieszkania zajmowali jeszcze przed 1 lutego

1934 r. i dotychczas to samo mieszkanie zajmują, powinni uiszczać opłatę za to mieszkanie w wysokości dawnego dodatku mieszkaniowego, jaki pobierali w styczniu 1934 r. W razie przeniesienia starosty (wicestarosty) powiatowego do innego powiatu, a nawet w razie zmiany mieszkania w tej samej siedzibie urzędowej, starosta (wicestarosta) traci prawo do opłacania dostarczanego mu przez powiatowy związek samorządowy mieszkania w wysokości dawnego dodatku mieszkaniowego, a powinien je opłacać w myśl zasad, wskazanych wyżej pod pktem 1) względnie pktem 2).

II. W myśl ust. (3) art. 59 ustawy samorządowej — jeżeli przewodniczący wydziału powiatowego lub jego zastępca otrzymuje od powiatowego związku samorządowego poza mieszkaniem inne świadczenia w naturze, wówczas z wynagrodzenia pieniężnego, przewidzianego w ust. (1) tego artykułu, potrąca się wartość takich świadczeń, obliczoną według norm ustalonych przez wojewodę po wysłuchaniu opinii wydziału wojewódzkiego. Biorąc równocześnie pod uwagę przepis ust. (5) art. 59 ustawy samorządowej postanawiający, że poza dodatkami, przewidzianymi w tym artykule, ani powiatowe związki samorządowe, ani inne osoby prawa publicznego, jak również ich zakłady i przedsiębiorstwa nie są uprawnione do przyznawania na korzyść przewodniczących wydziałów powiatowych i ich zastępców jakichkolwiek świadczeń pieniężnych lub w naturze, — wnioskować należy, że normy według których ma być potrącona wartość otrzymywanych ewentualnie od powiatowego związku samorządowego świadczeń w naturze, powinny być ustalane na podstawie cen ogólnie obowiązujących w danej miejscowości i w danym czasie. W tym względzie — zdaniem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych — powinny być przestrzegane jak najdalej idące ostrożności celem uchronienia osoby starosty (wicestarosty) powiatowego od jakichkolwiek choćby nieuzasadnionych podejrzeń i inwektyw, mogących podważyć jego autorytet moralny.

Dlatego Ministerstwo Spraw Wewnętrznych uważa, że w razie zajmowania przez starostę (wicestarostę) powiatowego mieszkania w budynku, w którym znajdują się także biura wydziału powiatowego bądź biura lub urządzenia jakiegoś zakładu lub przedsiębiorstwa samorządowego, zapłata za oświetlenie elektryczne w mieszkaniu starosty (wicestarosty) powinna być uiszczana oddzielnie: na podstawie osobnego w tymże mieszkaniu umieszczonego licznika względnie tam, gdzie opłacanie światła elektrycznego odbywa się na podstawie ilości i mocy punktów świetlnych, — na podstawie ustalonej ilości i mocy punktów świetlnych, zainstalowanych w mieszkaniu starosty (wicestarosty).

W tych samych, wyżej wspomnianych warunkach, także opał, przeznaczony dla mieszkania starosty (wicestarosty), powinien być zakupywany osobno i przechowywany oddzielnie od opału przeznaczonego do ogrzewania biur, urządzeń lub lokalności publicznych, ażeby wspólna na pozór gospodarka materiałem opałowym nie dawała okazji do podejrzeń uwłaczających autorytetowi starosty (wicestarosty) powiatowego.

Jeżeli mieszkanie przeznaczone dla starosty (wicestarosty) powiatowego nie jest przez niego w ca-

łości używane, w takim razie powinien on pokrywać koszty ogrzewania — także przy centralnym ogrzewaniu — oraz oświetlenia elektrycznego — przy braku liczników — tylko tej części mieszkania, której faktycznie używa, w każdym razie jednak starosta powinien pokrywać koszty ogrzewania i oświetlenia 5 izb (licząc w tym kuchnię), wicestarosta zaś i starosta samotny koszty ogrzewania i oświetlenia 3 izb (licząc w tym kuchnię).

NIEDOPUSZCZALNOŚĆ ŁĄCZENIA MANDATU RADNEGO MIEJSKIEGO Z MANDATEM CZŁONKA ZARZĄDU MIEJSKIEGO.

W jednym z miast na terenie województw śród-kowych niezawodowy wiceburmistrz, kadencja którego upływa dopiero w 1940 r. nie zrzekając się piastowanego urzędu, kandydował przy nowych wyborach do rady miejskiej, do której został wybrany.

Przy wyborach ławników przewodniczący zebrania wyborczego rady miejskiej odebrał wiceburmistrzowi prawo głosowania na tej zasadzie, że jeżeli wiceburmistrz nie zrzekł się urzędu wiceburmistrza, nie jest już radnym miejskim, a w konsekwencji nie ma prawa brać udziału w wyborach do zarządu miejskiego, a to na podstawie § 2 rozp. M. S. Wewn. z 13.VI.1934 (Dz. U. R. P. Nr 52, poz. 485) i ust. (6) art. 37 ustawy samorządowej z 1933 r.

Ministerstwu Spraw Wewn. przedstawione zostało do rozstrzygnięcia: 1) czy istotnie, nie zrzekając się urzędu wiceburmistrza kadencji wygasającej wiceburmistrz stracił mandat nowowybranego radnego i 2) czy wiceburmistrz może jeszcze zrzec się mandatu wiceburmistrza starej kadencji i pozostać nowym radnym.

M. S. Wewn. w piśmie z 27.VI. rb. Nr SS. 3/59/1. wyjaśniło, że przewodniczący zebrania wyborczego rady miejskiej przy wyborze ławników słusznie odmówił wiceburmistrzowi prawa głosowania. M. S. Wewn. stoi mianowicie na tym stanowisku, że chociaż udział wiceburmistrza w głosowaniu przy wyborze ławników nie obrażałby żadnego przepisu Regulaminu wyborczego, jednakże nie dałby się pogodzić z przepisami art. 37 ust. (6) ustawy samorządowej, z których wynika zasada niedopuszczalności łączenia mandatu radnego miejskiego z mandatem członka zarządu miejskiego.

Na pytanie 2) daje wyraźną odpowiedź ust. (2) art. 6 ustawy samorządowej, w myśl przepisów którego wiceburmistrz, wybrany na radnego może z mocy ustawy złożyć mandat wiceburmistrza przed upływem kadencji, a w myśl podanej wyżej interpretacji ust. (6) art. 37 ustawy samorządowej, — powinien pisemnie oświadczyć się, który z mandatów zatrzymuje: Przełożony gminy jako przewodniczący obydwóch kolejalnych organów ustrojowych miasta powinien wyznaczyć wiceburmistrzowi określony termin do złożenia takiego oświadczenia, przy czym, w razie niezłożenia oświadczenia w terminie, należy orzec utratę mandatu radnego z zachowaniem mandatu wiceburmistrza, jako przyjętego wcześniej.

USTAWA O GMINACH WIEJSKICH WOJ. ŚLĄSKIEGO.

W Nr 17 Dziennika Ustaw Śląskich ogłoszona została ustawa z dnia 28 czerwca r. b. o gminach

wiejskich. Ustawa ta wchodzi w życie z dniem 1 sierpnia 1939 r. i wprowadza jednolitą, zunifikowaną organizację samorządu gminnego na terenie całego woj. śląskiego, uchylając równocześnie dotychczas obowiązujące, różnorodne przepisy zarówno b. państw zaborczych jak i przepisy, wydane już przez władze polskie.

Zawiera ona 189 artykułów i normuje jak najszerszej ujęty całokształt zagadnień gminy, a więc sprawy ustrojowe, władz — uchwalających i wykonawczych, kompetencji i zakresu działania, pracowników, nadzoru itd. oraz sprawę gromady.

Na wstępie należy podkreślić pewne cechy charakterystyczne dla tej ustawy, wyróżniające ją w porównaniu z ustawami obowiązującymi na całym pozostałym obszarze Państwa Polskiego, poza woj. śląskim. Są nimi: zdefiniowanie pojęcia gminy, wyjaśnienie własnego zakresu działania i poruczonego, uregulowanie sprawy pracowników gminnych, uregulowanie rozrachunków gmin w wypadkach likwidacji jednej z gmin na rzecz drugiej, względnie w razie zmiany granic. Przede wszystkim zaś wielką zaletą nowowydanej ustawy jest zgrupowanie wszystkich zasadniczych przepisów w jednym akcie prawnym bez odwoływania się do innych, poza tą ustawą istniejących norm — co zwłaszcza z praktycznego punktu widzenia posiada doniosłe znaczenie.

Gmina jest — samorządną jednostką terytorialną, powołaną do sprawowania administracji publicznej w ramach zadań, określonych w ustawach.

Zadania gminy są własne tj. związane lub wynikające z jej charakteru jako jednostki samorządu terytorialnego oraz zlecone tj. wynikające z powierzenia gminie pewnych czynności jako funkcji administracji rządowej.

Ustawa określa, co należy rozumieć przez sprawy samorządowe. Są nimi: a) spełniane samodzielnie we własnym imieniu, b) spełniane jako obowiązkowa działalność samorządowa i c) spełniane dobrowolnie, z własnej inicjatywy, zmierzające do duchowego rozwoju lub podniesienia gospodarczego ludności — jeśli przepisy prawne dają w tym zakresie swobodę. Do obszaru gminy wchodzić może jedna lub więcej miejscowości, ale granice tego obszaru, jak również ewentualne późniejsze zmiany tych granic winny odpowiadać warunkom lokalnym i interesom zainteresowanych mieszkańców oraz zapewniać gminie zdolność wypełniania powierzonych jej obowiązków. W razie zniesienia gminy, zmiany granic względnie sporów na temat granic — zasięgana jest opinia zainteresowanych gmin oraz wydziałów powiatowych.

Zmiany terytorialne obszaru i granic gmin powodują bądź przejęcie wszystkich praw i obowiązków jak np. w wypadku zniesienia jednej gminy i włączenia jej do innej bądź też nakładają obowiązek przeprowadzenia specjalnego postępowania rozrachunkowego jak np. przy częściowej zmianie granic gmin. W tym wypadku postępowanie to musi obejmować podział majątku, przez który rozumie się wszelkie prawa i obowiązki zainteresowanych gmin.

Łącznie z przepisami o zmianie granic i rozrachunkach między gminami — na uwagę zasługuje

art. 9, wprowadzający prawo przeniesienia funkcjonariuszów gminnych z jednej gminy do drugiej.

Członkowie gminy, którymi są obywatele polscy, zamieszkali na danym terenie — mają prawo korzystania ze wszelkich zakładów i urządzeń gminy, mogą wносить zażalenia do przełożonego gminy w związku z tym uprawnieniem. Gmina ma prawo wydawania statutów tj. ogólnie obowiązujących miejscowych przepisów prawnych, jeżeli ustawy szczególne na to zezwalają. Władzami gminy są: rada gminna — jako czynnik uchwalający i kontrolujący oraz zarząd gminny — jako czynnik zarządzający i wykonawczy.

Rada gminna składa się z 2 grup członków, a mianowicie: 1) z radnych, — wybieranych w sposób przewidziany w ustawie — w ilości zależnej od liczby mieszkańców (gromada do 5.000 mieszk. wybiera 12 radnych, od 5.000 do 10.000 — 16, i ponad 10.000 — 20), 2) z wójta (który przewodniczy radzie), podwójciego i ławników. Kadencja rady trwa 5 lat. Wybory radnych są uregulowane odrębnie dla gmin podzielonych na gromady i oddzielnie dla gmin niepodzielonych.

Prawo wybierania ma każdy obywatel polski, jeżeli: 1) ma prawo wybierania do Sejmu, 2) mieszka w gminie co najmniej rok, licząc wstecz od przedednia zarządzenia wyborów (od tego warunku są pewne wyjątki).

Prawo wybieralności ma każdy obywatel, który: 1) ma prawo wybierania, 2) przed dniem zarządzenia wyborów ukończył 30 lat, 3) włada językiem polskim w słowie i piśmie.

W skład rady gminnej nie mogą wchodzić pozostający w służbie czynnej: 1) wojskowi, 2) funkcjonariusze właściwych terytorialnie powiatowych władz administracji ogólnej, 3) funkcj. powiatowych związków samorządowych, 3) funkcj. Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego, 4) funkcj. policji państwowej i woj. śląskiego, 5) funkcj. straży granicznej. Funkcjonariusz danej gminy lub zakładu czy przedsiębiorstwa, wybrany do rady, musi w ciągu 7 dni po wyborze zdecydować się, czy przyjmuje mandat, a wówczas musi rzec się posady, czy też zrzeka się mandatu.

Ustawa podobnie jak art. 9 ustawy samorządowej z 1933 r. przewiduje zakaz i ograniczenia odnośnie wchodzenia radnych z gminą w stosunki handlowe i majątkowe.

Rada gminna — jako organ uchwalający — stanowi normy i zasady, dotyczące zarządu sprawami gminy i jej gospodarki oraz kontroli nad działalnością zarządu gminnego, (art. 133), nie może natomiast sprawować żadnych czynności zarządzających i wykonawczych.

Zarząd gminny stanowią: wójt, podwójci oraz ławnicy.

Do zakresu działania zarządu, jako kolegium należą wszystkie sprawy, wynikające z obowiązku wykonywania uchwał rady i zarządzania sprawami gminy. (art. 137.) Prócz tego zarząd może działać jednoosobowo (tj. przez wójta) we wszystkich sprawach, nie zastrzeżonych dla pełnego zarządu.

Stosunek członków zarządu gminnego do gminy ma charakter prawnie - publiczny.

Przełożonym gminy i kierownikiem całej administracji i gospodarki gminnej jest wójt, który z te-

go tytułu jest zwierzchnikiem pracowników, a nadto sprawuje nadzór nad czynnościami zarządu gminnego.

Odnosnie pracowników gminnych — to wszystkie sprawy ich dotyczące winien obejmować statut służbowy.

Poza kontrolą ogólną wykonywaną przez samą radę, — stałym organem rady w dziedzinie ściślejszej kontroli nad działalnością finansową i gospodarczą zarządu — jest komisja rewizyjna, powołana przez radę.

Gromada tj. każda miejscowość, wchodząca w skład gminy (jeżeli gmina jest podzielona na gromady) — jest podmiotem majątku gromadzkiego, dobra gromadzkiego i innych praw majątkowych — a zarząd majątkiem i dobrem gromadzkim, oraz rozporządzanie dochodami z tych źródeł — obejmuje zakres działania gromady. Ponadto jednak gromada współdziałała z gminą w wykonywaniu jej zadań oraz może podejmować czynności o znaczeniu wyłącznie miejscowym, zmierzające do podniesienia stanu kulturalnego, zdrowotnego i gospodarczego osiedli — a to w granicach swych dochodów. Organami gromady są: rada lub zebranie gromadzkie — jako organ uchwalający oraz sołtys i podsołtys — jako organ wykonawczy.

Rada gromadzka powoływana jest w gromadach, liczących ponad 200 mieszkańców, przy tym w gromadach liczących do 1.500 mieszk. — wybierani są radni w ilości 12, ponad 1.500 mieszk. — 16. Do rady poza radnymi wchodzi sołtys (przewodniczący) i podsołtys. Kadencja rady wynosi 5 lat. Prawo wybierania i wybieralności uregulowane jest identycznie, jak w gminie.

Zebranie gromadzkie posiada wszystkie uprawnienia rady gromadzkiej i obraduje pod przewodnictwem sołtysa lub podsołtysa.

Ustawa omawia szczegółowo sprawę wyborów radnych gromadzkich w art. 42 do 92.

Oprócz powyższych zagadnień tj. gminy i gromady ustawa reguluje nadto zagadnienia gminy uzdrowskiej o charakterze użyteczności publicznej, kontroli wewnętrznej tj. własnej, nadzoru państwowego oraz zawiera przepisy przejściowe i końcowe.

W związku z tą ustawą wojewoda śląski upoważniony został do wydania wszelkich potrzebnych i wynikających z niej rozporządzeń wykonawczych, regulaminów itp.

USTAWA O UŁATWIENIU PRZYSPOSOBIENIA MAŁOLETNIICH.

Z dniem 19 lipca br. weszła w życie ustawa z dn. 13 lipca 1939 r. o ułatwieniu przysposobienia małoletnich. Ustawa ta zawiera przepisy dodatkowe do już istniejących i stwarza w ten sposób możliwość przysposobiania małoletnich bądź na zasadzie norm przewidzianych w Kodeksie Cywilnym Król. Pol. bądź też na zasadzie norm omawianej ustawy.

Przysposobić mogą: 1) małżonkowie, liczący nie mniej niż 35 lat, jeżeli ich małżeństwo trwa już 5 lat, 2) osoba samotna, w wieku co najmniej 35 lat — za specjalnym zezwoleniem Sądu, 3) małżonkowie, którzy nie odpowiadają wymogom p. 1 ale chcą przysposobić małoletniego z wyjątkowo waż-

nych powodów, a w szczególności, jeżeli nie mają własnych dzieci. Między przysposabiającym a przysposobionym musi być różnica przynajmniej 15 lat.

Przysposobionym może być małoletni, który: 1) nie ukończył jeszcze 7 lat, 2) nie ukończył 12 lat życia, ale znajdował się na utrzymaniu i wychowaniu przysposabiającego przynajmniej przez okres lat 3 przed ukończeniem 12 lat, 3) nie ukończył jeszcze lat 12, lecz przed wejściem w życie ustawy był na utrzymaniu i wychowaniu przysposabiającego, 4) był na utrzymaniu i wychowaniu przysposabiającego przez okres lat 3 przed wejściem w życie ustawy — bez względu na wiek. Małoletni wyznania rzymsko - katolickiego może być przysposobiony tylko przez osobę tego samego wyznania, lub przez małżonków, z których przynajmniej jedno jest wyznania rzymsko - katolickiego.

Przez przysposobienie — małoletni przyjmuje nazwisko przysposabiającego (ale może zachować swoje lub przybrać inne — jeżeli umowa przysposobienia tę sprawę reguluje), a równocześnie ustają obowiązki małoletniego wobec jego rodziny, która nie ma prawa dziedziczenia po nim. Przysposobienie dokonuje się w formie umowy między zainteresowanymi, przy tym umowę tę można również sporządzić przed sądem. Umowa podlega zatwierdzeniu przez sąd, który bada, czy zachodzą ustawowe warunki przysposobienia, czy przysposabiający daje gwarancję należytego wychowania dziecka oraz czy przysposobienie jest korzystne dla małoletniego. Rozprawa sądowa odbywa się przy drzwiach zamkniętych, z wezwaniem stron zainteresowanych. Postępowanie sądowe jest wolne od opłat sądowych.

W imieniu małoletniego zawierają umowę i występują przed sądem: jego przedstawiciel ustawowy, a jeżeli rodzice jego są nieznanymi i nie zostali ujawnieni w ciągu lat 2, albo małoletni, jest dzieckiem opuszczonym, któremu rodzice nie zapewniają utrzymania w ciągu 3 lat i który korzysta z opieki społecznej — organ opieki społecznej wyznaczony przez Min. Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Opieki Społecznej.

Umowę przysposobienia można rozwiązać bądź na zgodny wniosek obu stron bądź drogą powództwa a wówczas tylko z wyjątkowo ważnych powodów.

W dokumentach osobistych oraz druczkach z aktów urodzenia — jako rodziców podaje się przysposabiających.

WYKONYWANIE PRACY NA RACHUNEK GRZYWNY.

Ustawa z dnia 28 czerwca 1939 r. o wykonywaniu pracy na rachunek grzywny (Dz. U. R. P. Nr 60, poz. 395) wprowadza zasadę że grzywny pieniężne (z wyroków sądowych oraz orzeczeń karno - administracyjnych i skarbowych) ulegają zamianie na pracę; nakaz wykonania pracy wydaje władza karząca w razie zajścia ustawowych warunków uznania grzywny za nieściągalną lub zaniechania jej ściągnięcia. Zamianę grzywny na karę pozbawienia wolności orzeka się dopiero na ten wypadek, gdyby wykonywanie pracy było niemożliwe, albo gdyby skazany uporczywie wzdragał się wykonywać pracę lub zakłócał porządek pracy. Orzeczenie skazujące na grzywnę ma zatem określać czas pracy na rachunek grzywny oraz wymiar zastępczej kary pozbawienia wolności.

Czas pracy na rachunek grzywny określa się według zasad, normujących zamianę grzywny na areszt, w dniach pracy; najniższy wymiar czasu pracy wynosi jeden dzień, najwyższy — trzy miesiące. Gdyby czas pracy ze względu na wysokość grzywny przekraczał 3 miesiące, odstępuje się od nakazu pracy i stosuje się zamianę grzywny na karę pozbawienia wolności.

Pracę na rachunek grzywny wykonywa się na rzecz *gminy*, w której skazany zamieszkuje, a w braku określonego miejsca zamieszkania — na rzecz gminy, w której czasowo przebywa. *Organizowanie pracy na rachunek grzywny należy do obowiązków gminy*. Gminy mogą otrzymać — na podstawie osobnego rozporządzenia zwrot wydatków, związanych z organizacją i nadzorem prac. W razie zatrudnienia skazanego w odległości dalszej niż pięć kilometrów od miejsca zamieszkania lub pobytu, gmina obowiązana jest dać mu zakwaterowanie i wyżywienie, które podlegają odrobieniu.

Rozdział III ustawy określa tryb powoływania do pracy i sposób jej wykonywania. Gmina po otrzymaniu od władzy, zarządzającej wykonanie orzeczenia, jego odpisu wraz ze zleceniem wykonania, obowiązana jest wykonać zlecenie w najkrótszym czasie; powołanie skazanego do pracy winno być jednak dokonane najpóźniej z upływem 12 miesięcy od zlecenia. Powołanie do pracy odbywa się w drodze wezwania. W razie nieusprawiedliwionego niestawienia gmina może zwrócić się do policji państwowej o sprowadzenie skazanego do pracy. Jeśli wykonanie pracy było niemożliwe lub skazany uporczywie wzdraga się wykonać wyznaczoną mu pracę lub jeśli skazany zakłóca porządek pracy, władza, do której należy wykonanie orzeczenia, na podstawie odpowiednich protokołów gminy zarządza niezwłocznie wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności.

Obowiązki gmin posiadają charakter „zlecony”. Wykonywać je ma przełożony gminy, jako „organ wykonawczy rządowych władz administracyjnych”. Przełożony gminy ustala regulamin pracy na rachunek grzywny, na podstawie wzorowego regulaminu, który ma wydać Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Opieki Społecznej i Sprawiedliwości.

Ustawa nie wchodzi od razu w życie. O wprowadzeniu jej w życie na poszczególnych obszarach i co do poszczególnych rodzajów przestępstw będą decydowały osobne rozporządzenia Ministrów: Sprawiedliwości, Spraw Wewnętrznych i Opieki Społecznej.

ROZCIĄNIĘCIE PRZEPISÓW POLICYJNO - BUDOWLANYCH DLA MIAST NA NIEKTÓRE OSIEDLA WIEJSKIE W WOJ. WARSZAWSKIM.

Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 27 czerwca 1939 r. (Dz. U. R. P. Nr 62, poz. 408) rozciągnięto przepisy policyjno - budowlane dla miast na szereg osiedli wiejskich w pow. błońskim, grójeckim, mławskim, płońskim i warszawskim woj. warszawskiego.

EMITOWANIE OBLIGACYJ PRZEZ ZWIĄZKI SAMORZĄDOWE.

W Dzienniku Ustaw Nr 58, poz. 379 ogłoszona została ustawa z dnia 30 czerwca 1939 r., zawiera-

jąca prawo o obligacjach. Przyznaje ona prawo emitowania obligacji, obok spółek akcyjnych, monopoli, funduszy i przedsiębiorstw państwowych o własnej osobowości prawnej, fundacyj, gwarectw, central spółdzielczych, banków i instytucyj kredytu długoterminowego, także *związkom samorządowym*. Mianowicie mogą emitować obligacje z zachowaniem przepisów właściwych ustaw szczególnych: m. st. Warszawa i miasta wydzielone, wojewódzkie i powiatowe związki samorządowe, a także związki międzykomunalne, posiadające charakter korporacji prawa publicznego. Warunki emisji wymagają zatwierdzenia Ministra Skarbu i powinny być ogłoszone w Monitorze Polskim.

CZASOWE PRAWO WYKONYWANIA PRAKTYKI PIELĘGNIARSKIEJ.

Stosownie do rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 30 czerwca 1939 r. o czasowym prawie wykonywania praktyki pielęgniarskiej (Dz. U. R. P. Nr 62, poz. 413) dla przeciwdziałania szerzeniu się epidemii otrzymują czasowe prawo wykonywania praktyki pielęgniarskiej: 1) położne, wymienione w art. 1 rozporz. Prezydenta Rzplitej z dnia 16.III.1928 r. o położnych (Dz. U. R. P. Nr 5, poz. 41); 2) osoby, posiadające obywatelstwo polskie i ukończone siedem oddziałów szkoły powszechnej lub wykształcenie równorzędne, które rozpoczęły pracę w zawodzie pielęgniarskim przed 16.VII.1935 r., pozostawały przynajmniej przez rok w tym zawodzie i przedstawiały zaświadczenie zakładu leczniczego lub instytucji zapobiegawczej, w której ostatnio pracowały dłużej niż 3 miesiące, stwierdzające ich przydatność do wykonywania praktyki pielęgniarskiej; 3) osoby, posiadające obywatelstwo polskie i władające językiem polskim w mowie i piśmie, które przed 16.VII.1935 r. pracowały co najmniej przez 4 lata w zawodzie pielęgniarskim. Osoby te mogą wykonywać czasowo praktykę pielęgniarską wyłącznie w zakładach leczniczych i instytucjach zapobiegawczych pod nadzorem pielęgniarek posiadających stałe prawo wykonywania praktyki pielęgniarskiej.

Z dniem wejścia w życie omawianego rozporządzenia (14 lipca 1939 r.) straciło moc obowiązującą rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dn. 17.VIII.1937 r. o czasowym prawie wykonywania praktyki pielęgniarskiej (Dz. U. R. P. Nr 63, poz. 491).

ULGI W SPŁACIE UKŁADÓW KONWERSYJNYCH.

Z dniem 1 lipca r. b. weszło w życie rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 30 czerwca 1939 r. o zmianie warunków spłaty długów rolniczych objętych układami konwersyjnymi oraz o sposobie zaliczania pomocy Skarbu Państwa (Dz. U. R. P. Nr 58, poz. 380).

Zgodnie z § 1 cyt. rozporządzenia wprowadza się następujące zmiany w warunkach spłaty układów konwersyjnych:

1) W okresie lat 1939 i 1940 zamiast przypadających w tych latach rat kapitałowych dłużnicy z tytułu układów konwersyjnych obowiązani są spła-

cać rocznie po 2½% kapitału długu, objętego układem. Termin płatności należności, przypadającej na rok 1939, ma odpowiadać terminowi płatności raty za II półrocze 1939 r., w każdym jednak razie nie wcześniej niż 1 września, zaś należność, przypadająca na rok 1940 — ma być spłacana w terminach, ustalonych w układzie konwersyjnym na rok 1940.

2) Pozostałe należności z tytułu rat kapitałowych, przypadających do zapłaty w roku 1939 i 1940, będą płatne w czterech równych ratach łącznie z ostatnimi czterema półrocznymi ratami kapitałowymi, ustalonymi w układzie konwersyjnym.

3) Dłużnikom, którzy przed 1.VII.1939 r. wpłacili pełną ratę kapitałową przypadającą do zapłaty w I półroczu 1939 r. w myśl dotychczasowych warunków układu, zachowuje się wpłatę na poczet należności, płatnych w myśl zasad omówionych wyżej w p. 1.

4) Zaległości z tytułu rat kapitałowych płatnych przed 1.I.1939 r. rozkłada się na trzy równe raty, płatne łącznie z należnościami przypadającymi do zapłaty w myśl p. 1, t. znaczy, że pierwsza rata płatna jest w r. bieżącym a następne dwie w roku 1940. Uchybienie którejkolwiek raty powoduje utratę prawa do omawianych ulg. W związku z rozłożeniem na raty spłaty zaległości kapitałowych, wszczęta z tego tytułu egzekucja ulega zawieszeniu (z wyjątkiem zaległości odsetkowych).

Dłużnicy, którzy spłacą papierami wartościowymi w myśl rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 8 marca 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 21 poz. 179) raty kapitałowe w wysokości przewidzianej w dotychczasowych warunkach układów konwersyjnych na r. 1939 i 1940, nie będą korzystały z omawianych ulg. Nowo wyznaczone raty kapitałowe, przypadające do zapłaty w r. 1939 i 1940, jak również rozterminowanie zaległości mogą być również spłacane papierami wartościowymi.

POPIERANIE MELIORACJI WODNYCH DLA POTRZEB ROLNICTWA.

W Dzienniku Ustaw Nr 64, poz. 428 ogłoszona została ustawa z dnia 13 lipca 1939 r. o popieraniu melioracji wodnych dla potrzeb rolnictwa, uchwalona przez izby ustawodawcze w czasie ubiegłej sesji zwyczajnej.

Ustawa ta, w ogólności biorąc, normuje z jednej strony w sposób odmienny niż dotychczasowe przepisy, zasady pomocy Skarbu Państwa dla melioracji podstawowych i szczegółowych, z drugiej zaś kodyfikuje przepisy, rozproszone dotychczas w kilku aktach ustawodawczych.

Pomoc Państwa przewiduje się zarówno dla melioracji podstawowych, jak i półpodstawowych i szczegółowych. W szczególności pomoc ta może być udzielana na prace, mające na celu: 1) ochronę gruntów przed zalewem; 2) ochronę gruntów przed zrywaniem brzegów; 3) zakładanie zbiorników wody do celów melioracyjnych; 4) melioracje gruntów przez odwodnienie i nawodnienie; 5) zakładanie stawów rybnych; 6) zaopatrzenie ludności wiejskiej w wodę; 7) inne zabiegi techniczne, zmierzające do trwałego zwiększenia użytkowej wartości zmeliorowanych gruntów (art. 1). Pomoc ta może polegać na

udzielaniu pomocy technicznej, przyznawaniu bezwrotnych zasiłków, a także kredytów (art. 2), przy czym może ona być uzależniona od dochowania specjalnych wymagań (art. 3), w każdym zaś razie może dotyczyć tylko tych robót, których projekty i kosztorysy zostały sporządzone przez organa państwowe lub inne do tego uprawnione (art. 4).

Finansowa pomoc Państwa na melioracje podstawowe, półpodstawowe i szczegółowe będzie udzielana z Funduszu Melioracyjnego (art. 8), zarządzanego przez Ministra Rolnictwa i R. R. (art. 6). Fundusz ten tworzy się z dotychczasowego Państwowego Funduszu Melioracyjnego, Pożyczkowego Funduszu Tymczasowego Wydziału Samorządowego we Lwowie na cele melioracyjne, dotacyj Skarbu, przelewów z Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej i własnych wpływów (art. 7).

Pomoc Funduszu na melioracje podstawowe uzależniona jest od pokrycia odpowiedniego udziału w kosztach robót przez związki samorządowe i interesowanych (powiaty, gminy, gromady, spółki wodne itp.) i od zatwierdzenia projektu technicznego przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych (art. 14 p. 2). Udział samorządu pokrywać mają wojewódzkie związki samorządowe, a zastępczo — na obszarze woj. centralnych i wschodnich powiatowe związki samorządowe i miasta niewydzielone oraz na obszarze woj. południowych — Skarb Państwa (art. 14 p. 3). Udział Skarbu Państwa wynosić w zasadzie będzie: 1) do 70% sumy kosztorysowej — przy zabudowie potoków górskich wraz z zalesieniem stoków; 2) do 50% — przy obwałowaniu i regulacji wód płynących; 3) do 50% — przy wykonaniu głównych kanałów i rowów odwadniających i nawadniających; 4) do 50% — przy budowie zbiorników wody do celów melioracyjnych (art. 15). W takim samym stosunku mogą być udzielane na czas z góry określony zasiłki na koszty konserwacji wykonanych urządzeń (art. 16 p. 1).

Zarządzenia, dotyczące wykonania projektowanych robót w zakresie melioracji podstawowych, wydaje wojewoda przy udziale wydziału wojewódzkiego (izby wojewódzkiej) z głosem stanowczym (art. 14 p. 6). Zarządzenie to ma być poprzedzone określeniem przez Ministra Rolnictwa i R. R. udziału Skarbu Państwa i zasadniczych warunków wykonania publicznego przedsiębiorstwa melioracyjnego (art. 14 p. 6) oraz wydaniem decyzji przez wojewodę przy udziale wydziału wojewódzkiego z głosem stanowczym względnie na obszarze woj. pomorskiego i poznańskiego przez samorząd wojewódzki — o pokryciu udziału przez związki samorządowe (art. 14 p. 5). Zarządzenie wojewody o wykonaniu projektowanych robót ma zawierać: 1) wysokość sumy kosztorysowej; 2) wymienienie udziału Państwa, zw. sam. i interesowanych, 3) oznaczenie organów powołanych do wykonania robót; 4) oznaczenie organów względnie osób, obowiązanych do konserwacji wykonanych urządzeń (art. 14 p. 6). Udział samorządu i interesowanych w melioracjach podstawowych może być pokryty świadczeniami w naturze na podstawie ustawy z 26.III.1935 r. (art. 17).

Z Funduszu Melioracyjnego może być także udzielana pomoc finansowa na melioracje półpodsta-

wowe i szczegółowe, na zakładanie stawów rybnych i zaopatrzenie ludności wiejskiej w wodę, podejmowane przez zw. sam., gromady, spółki wodne oraz właścicieli i użytkowników gruntów (art. 19). Na określone prace (art. 20) mogą być udzielane bezwrotne zasiłki.

Osobny rozdział (5) omawianej ustawy normuje sprawę melioracji w związku z przebudową ustroju rolnego. Zasadą ustawy jest (art. 22), że przy przebudowie ustroju rolnego przeprowadza się w miarę potrzeby z urzędu roboty melioracyjne oraz budowę studzien i wodociągów wiejskich. O potrzebie przeprowadzenia tych prac decyduje starosta (art. 23 p. 1).

Rozdział 6 ustawy ustanawia ulgi dla gruntów, na których zostały przeprowadzone melioracje szczegółowe bez pomocy Państwa lub związków samorządowych. Ulgi te polegają na: 1) zwolnieniu na okres 10 lat na określonych warunkach gruntów ornych oraz łąk i pastwisk zagospodarowanych od obowiązku parcelacyjnego (art. 32); 2) zwolnieniu na przeciąg 15 lat od podatku gruntowego i dodatku samorządowego gruntów, zaliczonych do nieużytków, a następnie zmeliorowanych (art. 38); 3) zwolnieniu na określonych warunkach od obowiązku parcelacyjnego na lat 20 zmeliorowanych gruntów, które były wolne od podatku gruntowego z tytułu zaliczenia ich do nieużytków (art. 34).

Rozdział 7 ustawy zawiera przepisy karne, a 8 — przepisy przejściowe. Rozdział 9, zawierający przepisy końcowe, uchyla moc obowiązującą trzech aktów ustawodawczych: 1) ustawy z dn. 26.X.1921 r. o popieraniu publicznych przedsięwzięć melioracyjnych (Dz. U. R. P. Nr 91, poz. 671); 2) rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 16.III.1928 r. o przeprowadzaniu melioracji przy dokonywanej przez urzędy ziemskie przebudowie ustroju rolnego (Dz. U. R. P. Nr 34, poz. 302); 3) rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 22.III.1928 r. o popieraniu melioracji rolnych (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 344).

ZADRZEWIENIE DRÓG W POWIECIE NIEŚWIESKIM.

Dbając o podniesienie wyglądu estetycznego dróg w pow. nieświeskim, powiatowy zarząd drogowy, obsadził drzewkami 15 klm. dróg. Jedynie na odcinku szosy Nieśwież — Horodziej, drzewka ulegają częstym zniszczeniom na skutek wzmożonego ruchu.

ROZMIESZCZENIE LEKARZY W POLSCE.

Dr J. Danielski przytacza w artykule, ogłoszonym w kwartalniku „Praca i Opieka Społeczna“ Nr 4/38 dane, dotyczące rozmieszczenia lekarzy w miastach i gminach wiejskich. Dane te według stanu na 1 stycznia 1938 r. pozostały zebrane drogą ankiety przez urzędy wojewódzkie.

W dniu 1 stycznia 1935 r. było u nas ogółem 12.058 lekarzy, a mianowicie: 10.429 lekarzy w miastach i 1629 lekarzy w osadach i gminach wiejskich. Przeciętnie na jednego lekarza przypada 2.768 osób. Na jednego lekarza w miastach przypada 932 osoby, a w gminach wiejskich — 14.556 osób. W województwie poleskim na jednego lekarza przypada 26.685 osób.

IZBY ROLNICZE W STANISŁAWOWIE I TARNOPOLU.

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 21 lipca 1939 r. (Dz. U. R. P. Nr 64, poz. 430) utworzono izby rolnicze w Stanisławowie z okręgiem działalności, obejmującym woj. stanisławowskie, i w Tarnopolu — z okręgiem działalności, obejmującym woj. tarnopolskie. Dotychczas oba województwa były objęte działalnością Izby Rolniczej we Lwowie.

ZMIANA GRANIC NIEKTÓRYCH GMIN W POW. GNIEZ- NIEŃSKIM, KOŚCIAŃSKIM, WĄGROWIECKIM I SZAMO- TULSKIM WOJ. POZNAŃSKIEGO.

1. Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 27 czerwca 1939 r. (Dz. U. R. P. Nr 62, poz. 410) zmieniono granice gmin wiejskich: Czerniejewo (wiejska i miejska), Witkowo, Powidz, Gniezno, Niechanowo, Mieleszyn, Łubowo i Klecko pow. gnieźnieńskiego.

2. Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 27.VI.1939 r. (Dz. U. R. P. Nr. 62, poz. 411) zmieniono granice gmin miejskich: Kościan, Śmigiel i Czempiń, oraz wiejskich: Kościan, Śmigiel, Bojanowo Stare, Bucz, Wielichowo, Czempiń, Racot i Kamieniec pow. kościańskiego.

3. Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 27 czerwca 1939 r. (Dz. U. R. P. Nr 62, poz. 412) zmieniono granice gmin miejskich: Wągrowiec, Skoki i Gołańcz oraz wiejskich: Mieścisko, Wągrowiec — Północ, Skoki, Wągrowiec — Południe, Gołańcz, Damasławek i Czeszewo pow. wągrowieckiego.

4. Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 6 lipca 1939 r. (Dz. U. R. P. Nr 64, poz. 431) zmieniono granice gmin miejskich: Szamotuły, Wronki, Pniewy i Ostroróg oraz wiejskich: Otorowo, Pniewy, Kaźmierz, Szamotuły, Duszniki, Grzebienisko, Obrzycko, Wronki, Wróblewo i Ostroróg pow. szamotulskiego.

W stosunku do terenu jeden lekarz przypada w Polsce przeciętnie na 31 km², a w województwach centralnych i wschodnich na wsi przypada 1 lekarz na teren ponad 200 km², a nawet i ponad 300 km² tak, że niektóre miejscowości są oddalone od siedziby lekarza o 25 — 40 km.

Na Międzynarodowej Konferencji Higieny Wsi przyjęto, że na wsi jeden lekarz winien przypadać na około 2.000 mieszkańców. Jeśli weźmiemy tę normę za podstawę, to dla naszych terenów wiejskich potrzeba byłoby 11.600 lekarzy, czyli przeszło 10.000 lekarzy brakuje nam dla naszych wsi.

UZDROWISKO SIARCZANE WIENIEC POW. ZW. SAM. WE WŁOCŁAWKU.

Niedawno odbyło się pod Włocławkiem poświęcenie i otwarcie nowego uzdrowiska siarczanego w miejscowości Wieniec. W uroczystości wzięli udział Wiceminister Korsak i Wicewojewoda pomorski Szczepański. Do zgromadzonych przedstawicieli władz i zaproszonych gości przemówił starosta wło-

ławski Gejsler, po czym ks. prałat Pruski dokonał poświęcenia uzdrowiska.

Uzdrowisko Wieniec stanowi własność wrocławskiego Wydziału Powiatowego, który przeprowadził w uzdrowisku szereg ważnych inwestycji kosztem około 125 tys. zł. W uzdrowisku, prócz domu zdrojowego, wzniesiono już kilkanaście prywatnych will. Godzi się nadmienić że źródła siarczane w Wiencu znane są już od tysiąca lat.

ROLNICZY SAMORZĄD GOSPODARCZY.

Działalność izb rolniczych w kraju cechuje od szeregu lat zarówno rozrost zainteresowań jak i pogłębienie działalności w terenie. Wymownym tego wyrazem są budżety izb, które od szeregu lat wykazują tendencję wzrostu.

Łączne budżety istniejących dziś w kraju 13 izb rolniczych sięgają w bieżącym roku gospodarczym kwoty ok. 13 milionów zł, gdy w okresie budżetowym 1934/35 wynosiły łącznie ok. 7,8 miln. zł. Na przestrzeni ostatniego roku budżety ich wzrosły o ok. 10 proc., a rozwój działalności, powiększenie liczby personelu zatrudnionego w izbach pozwolił na rozbudowę zainteresowań izby, na wzięcie pod jej opiekę zagadnień związanych z przemysłem ludowym i chałupniczym, podjęcie specjalnych prac oświatowych, doświadczalnych itd. Wymienić również należy rozbudowanie przez samorząd rolniczy akcji organizacji wsi i gospodarstw, akcji łąkarskiej, propagandy cytelnictwa itd.

W całym szeregu dziedzin nastąpiło nie tylko pogłębienie zainteresowań, lecz został również rozszerzony zakres metod i środków działania.

Rozrost działalności izb rolniczych następuje dzięki zwiększonym dochodom zwyczajnym i w dużej mierze dzięki wzrastającym pomocom z funduszków państwowych, samorządowych i instytucji prywatnych. Dochody zwyczajne izb rolniczych w roku gospodarczym 1939/40 sięgają łącznej kwoty ok. 12,8 miln. zł, gdy w roku poprzedzającym wynosiły ok. 11,9 miln. zł. Najpoważniejszy wzrost w poszczególnych latach wykazują zasiłki wypłacane izbom przez Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych. Sięgają one obecnie kwoty ok. 3,5 miln. zł, gdy przed 5 laty wynosiły ok. 1,9 miln. zł.

Dochody zwyczajne samorządu rolniczego powstają z dodatków do podatku gruntowego lub samodzielnego podatku, który ściągany jest przez izby rolnicze pomorską i poznańską z opłat za wykonywane czynności oraz z różnych zasiłków.

Obejmowanie zasięgiem zainteresowań izb oraz nowych dziedzin związanych z produkcją i obrotem płodami rolnymi nie pozostają bez wpływu na rozwój i poprawę sytuacji naszego rolnictwa i stwarza w przyszłości podstawy do zwiększonych dochodów samorządu rolniczego z tytułu prac podejmowanych. Cały szereg jednak czynności wyprzedza spodziewany wzrost dochodów własnych izb rolniczych i w tym wypadku przeprowadzany być może przy poparciu i przy pomocy finansowej Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych. Z tych też powodów wzrost zasiłków otrzymywanych przez izby z funduszy publicznych winien być rozumiany jako dążenie rządu do umożliwienia izbom przyspieszenia realizacji prac nad podniesieniem ekonomicznym i kulturalnym wsi polskiej.

Wiadomości gospodarcze

KURSY WALUT.

(Notowania z dn. 3.VIII. 1939 r.).

1 dol. St. Zjedn.	— 5.32 zł.
100 frank. szwajc.	— 120.15 zł
1 funt. szterl.	— 24.93 zł.
100 frank. franc.	— 14.12 zł.

CENY ZBOŻA.

W dn. 3.VIII. 1939 r. Warszawa. (Cena za 100 kg.)

Zyto	13.00 — 13.25 zł.
Pszenica	21.00 — 22.50 zł.
Jęczmień	16.00 — 16.75 zł
Owies	21.00 — 21.75 zł.

Poradnik samorządowy

Pytanie: Jeden z zarządów gminnych na terenie województw południowych zapytuje w następującej sprawie:

Na terenie gminy znajdują się ogrody i rola stanowiące własność gminy względnie gromad. Ziemię tę użytkują obecnie kierownicy szkół bezpłatnie. Proszę o zawiadomienie czy istnieje możliwość odebrania ziemi nauczycielom, względnie ustalenia czynszu dzierżawnego, oraz na jakich podstawach należałoby oprzeć odpowiednie uchwały.

Odpowiedź: Ustawa z dnia 9.X.1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 116, poz. 924) o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych w art. 44 przewidywała obowiązek dostarczenia przez gminy kierownikom i samodzielnym nauczycielom jednoklasowych publicznych szkół powszechnych możliwie 2 mórg gruntu ornego w jednej połaci, o ile możliwości przy budynku szkol-

nym. Na tej podstawie gminy przydzielały grunty i kierownicy względnie nauczyciele korzystali z nich bezpłatnie.

Nową ustawą uposażeniową z 28.X.1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 663), która zniosła przepisy ustawy z 1923 r., zniosła również i obowiązek przewidziany w powołanym art. 44. Od momentu wydania nowej ustawy żadne inne przepisy normujące sprawę przydziału ziemi nie ukazały się. Z tego należało wyprowadzić wniosek, że z chwilą wejścia w życie nowej ustawy — gminy nie mają już obowiązku przydzielania ziemi, a dawniej istniejący obowiązek, stracił dziś podstawę prawną. Gmina więc może dowolnie regulować tę sprawę, tj. może zażądać oddania ziemi lub też może ją nauczycielom zostawić za pewną określoną opłatą.

R. D.

**FABRYKA KAS STALOBETONOWYCH
S. ZWIERZCHOWSKI**

W A R S Z A W A
UL. WIERZBOWA 3, TEL. 522.97

Kasy odporne na
włamanie. Kasety do
muru, szafy żelazne,
kasy okazyjne,
k a s e t k i.

**PRZEDSIĘBIORSTWO ROBÓT DROGOWYCH
FABRYKA ASFALTU I PAPY DACHOWEJ**

WACŁAW KIEŁBIŃSKI

Warszawa, ul. Tyszkiewicza Nr 9, tel.: 280-75, 348-28 i 504-37
Oddziały: 1) Wilno, ul. Ponarska Nr 26, tel. 28-04.
2) Łódź, ul. Wólczańska Nr 259, tel. 279-15.

JUŻ NA WYCZERPANIU!

**„INSTRUKCJA DLA SAMORZĄDOWYCH
KOMISYJ LETNISKOWO-TURYSTYCZNYCH”**

cena 0.50 zł (+ porto)
DO NABYCIA W ZWIĄZKU POWIATÓW R.P.

TRYCHINOSKOPISTKA

po ukończonym specjalnym
kursie i kilkuletniej praktyce,

przyjmie pracę w rzeźni.

Okolica obojętna.
Referencje na żądanie.

Zgłoszenia do Administracji tygodnika
„S A M O R Z Ą D”
Warszawa, Marszałkowska 81a.

TRYCHINOSKOPISTA

L A T 24

ENERGICZNY, SOLIDNY,
Z DOBRymi REFEREN-
CJAMI I PRAKTYKĄ

POSZUKUJE POSADY

Zgłoszenia do Administracji tyg.
„S A M O R Z Ą D”

W A R S Z A W A, M A R S Z A Ł K O W S K A 81a

**OPIEKA NAD DZIEĆMI
W RODZINACH ZASTĘPCZYCH**

Wydawnictwo Związku Powiatów R. P., opracowane przez
F. Brannego zawiera m. in.: regulamin w sprawie umieszcza-
nia dzieci w rodzinach zastępczych, instrukcję dla rodzin za-
stępczych, przyjmujących dzieci na wychowanie, wzór książeczki
kontroli oraz wzór umowy z rodziną zastępczą. Str. 31 zł. 1.—
Cena książeczki kontroli 0.50.

Książeczkę kontroli można nabywać oddzielnie.

Zamówienia należy kierować do:

ZWIĄZKU POWIATÓW R. P.
WARSZAWA I, MARSZAŁKOWSKA 81a m. 7
KONTO P.K.O. Nr 51177.

czas. 13458 / 21 / 32

Samorządowy Instytut Wydawniczy
Warszawa, ul. Miodowa 6. Telefon 5-92-63

podaje do wiadomości, że z końcem sierpnia br. wyjdzie z druku, nakładem Instytutu
książka w opracowaniu

LUDWIKA GRONIECKIEGO radcy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
p. t.

«NOWA REJESTRACJA PRZEDSIĘBIORSTW PRZEMYSŁOWYCH I HANDLOWYCH»

która obejmie ustawę z dnia 25 kwietnia 1938 r. o opłatach rejestracyjnych od przedsiębiorstw i zajęć, przepisy wykonawcze: rozporządzenia i okólniki oraz bardzo wyczerpujące komentarze. Ustawa, która ma moc obowiązującą na całym obszarze Państwa nie wyłączając województwa śląskiego, wprowadza całkowitą zmianę w dotychczasowym stanie prawnym, dotyczącym rejestracji przedsiębiorstw, prowadzonej dotychczas przez urzędy skarbowe na zasadzie przepisów o państwowym podatku przemysłowym. Od dnia 1 stycznia 1940 roku ustaje bowiem obowiązek nabywania świadectw przemysłowych i rejestrowania się w urzędach skarbowych, **powstaje zaś obowiązek rejestracji w samorządach gminnych (miejskich)**. KSIĄŻKA RADCY LUDWIKA GRONIECKIEGO wyczerpuje całokształt zagadnienia i przez to staje się niezbędną przy wprowadzaniu i wykonywaniu nowego prawa.

B. ważne i aktualne wydawnictwo

Nakładem Samorządowego Instytutu Wydawniczego
(Warszawa, ul. Miodowa 6, tel. 5-92-63) wyszła z druku książka
w opracowaniu **MIECZYŚŁAWA BIAŁECKIEGO** i **LUDWIKA GRONIECKIEGO**
radców Ministerstwa Spraw Wewnętrznych p. t.

Daniny komunalne na cele drogowe

Książka składa się z czterech działów:

- 1) Podatek drogowy,**
- 2) Specjalne dopłaty na budowę dróg,**
- 3) Specjalne dopłaty za nadmierne zużycie dróg,**
- 4) Przepisy o wymiarze i poborze danin komunalnych.**

Autorzy, jako znawcy zagadnienia, stworzyli z tej książki niezbędny i praktyczny podręcznik dla osób zainteresowanych tj. zarówno dla urzędników, dokonywujących wymiaru i poboru tych danin względnie stosujących odnośne przepisy w toku postępowania odwoławczego, jak i dla płatników tychże danin.

Cena egzemplarza zł 3,- (trzy złote)

przy przesyłce pocztowej dolicza się porto oddzielnie.